

Stormen Yrjan 17. desember og 18. desember 2002

Hva ble varslet?

Først ser vi på hva som ble varslet for det aktuelle området 17.12.2002 og hva som ble varslet dagene før Yrjan.

Varsel om ekstreme værforhold:

Tirsdag 17.12.2002 kl 07.45 ble det sendt ut ekstremvarsel for Vesterålen, Troms og Finnmark. Merk at Finnmarksvidda dermed er med! Den forble med på alle ekstremvarsler som ble sendt for Vest-Finnmark. Man brukte aldri formuleringen "kyst- og fjordstrøkene i Vest-Finnmark" på ekstremvarselet, blant annet fordi Hirlam hadde et uvanlig sterkt felt også lenger innover i landet.

For Vesterålen og Sør-Troms ble det varslet; *tirsdag kveld nordvestlig full storm, seint tirsdag kveld minkende til sterk kuling*. For Nord-Troms og Vest-Finnmark ble det varslet; *seint tirsdag kveld nordvestlig til dels sterk storm, natt til onsdag minkende til sterk kuling*. For Øst-Finnmark ble det varslet; *fra onsdag morgen nordvestlig sterk storm, onsdag formiddag minkede til liten storm*.

I oppdateringen av varselet kl 13.30 ble det ikke gjort noen nevneverdige endringer. Ved ny oppdatering kl 18.15 ble det for Vesterålen varslet noe mindre vind; *nordvestlig liten storm, kortvarig full storm*. Ellers ingen nevneverdige endringer.

Kl. 00.15 var ikke Vesterålen lengre med i varselet. For Troms ble det varslet *nordvestlig full storm utsatte steder, sterk storm i nordlige strøk*. Ellers ingen nevneverdige endringer. Ved oppdateringen kl 06.15 gjeldt ekstremvarselet kun for Øst-Finnmark, og det var her ikke gjort nevneverdige endringer.

vn12 17.12.2002

Dette varselet følger opp ekstremvarselet.

vn12 16.12.2002

For Lofoten og Vesterålen ble det varslet: *Tirsdag ettermiddag omslag til nordvestlig liten storm, utpå kvelden noe minkende*.

For Troms ble det varslet: *Tirsdag kveld omslag til nordvestlig liten storm*.

For kyst- og fjordstrøkene i Vest-Finnmark ble det varslet: *Tirsdag kveld omslag til nordvestlig liten storm*.

For kyst- og fjordstrøkene i Øst-Finnmark ble det varslet: *Tirsdag sørvestlig sterk kuling utsatte steder*.

Langtidsvarselet fra søndag 15.12.2002

For Nord-Norge: Fra tirsdag kveld nordvestlig kuling kan hende storm på kysten.

Langtidsvarselet fra lørdag 14.12.2002

For Nord-Norge: Utpå tirsdag nordvestlig bris, kuling på kysten.

Hvordan ble været?

Først en liten oppsummering:

Det ble observert sterk storm i Troms og Vest-Finnmark disse observasjonene skjedde på stasjonene Fugløykalven, Fruholmen og Helnes. I Øst-Finnmark ble det observert full storm på Slettnes og i Båtsfjord. Ellers ble det observert liten storm på en rekke stasjoner i Vesterålen, Troms og Øst-Finnmark.

Vi har ramset opp stasjoner med liten storm eller mer ved de ulike tidspunktene fra kl 18 UTC den 17.12. og fram til kl 09 UTC den 18.12. Samtlige av de påfølgende vindobservasjonene var av retning nordvest til nord.

18 UTC: Det ble observert liten storm på Andøya (42kt) og Hekkingen (44kt). Qscat gir sterk kuling til liten storm (35-40kt) på Vesterålsbankene, opptil full storm (30-50kt) på Bankene utenfor Troms og opptil full storm (25-55kt) på Tromsøflaket.

21 UTC: Det ble observert liten storm på Andøya (42kt), Hekkingen (41kt) og på Torsvåg (45kt). Samtidig ligger en båt med kjennetegn DEOT like vest for Lofoten som også observerer liten storm (45kt).

00 UTC: Det ble observert liten storm på Andøya (42kt), Hekkingen (41kt) og på Torsvåg (47kt). På Fruholmen ble det observert sterk storm (56kt). Båten med kjennetegn DEOT ligger fortsatt like vest for Lofoten med full storm (50kt). En annen båt med kjennetegn UCAE ligger på grensen mellom Tromsøflaket og Hjelmsøybanken med sterk storm (60kt). Qscat viser sterk kuling og liten storm (35-45kt) på Tromsøflaket og liten til full storm (45-50kt) på Hjelmsøybanken og Nordkappbanken.

03 UTC: Fruholmen har fortsatt sterk storm (57kt), det samme har Fugløykalven (58kt) og Slettnes har liten storm (46kt). Qscat viser liten til full storm (45-50kt) på Hjelmsøybanken og Nordkappbanken.

06 UTC: Det ble observert sterk storm på Fruholmen (57kt) og på Helnes (60kt), mens det ble målt full storm på Slettnes (48kt) og i Båtsfjord (52kt). Det ble observert liten storm på Makkaur (43kt) og i Vadsø (45kt). Qscat gir liten storm (40-45kt) på Nordkappbanken og Nordbanken.

09 UTC: Det ble observert liten storm på Slettnes (44kt), Makkaur (42kt), Båtsfjord (45kt) og Kirkenes (44kt).

Konklusjonen blir at vindretningen og tidspunktene for stormen var bra varslet, og at varslet vindstyrke slo til på kysten av Vest-Finnmark, mens den tilnærmet slo til på kysten av Nord-Troms og Øst-Finnmark (sterk storm varslet, full storm observert). I Vesterålen ble det ved våre målestasjoner ikke målt mer enn liten storm, hvilket ikke er definert som ekstremt. Imidlertid er det bare én Beaufort mindre enn varslet vindstyrke. Båten DEOT vest for Lofoten meldte dessuten om full storm.

Samfunnsmessige konsekvenser av Yrjan

Først må det understrekes at de samfunnsmessige konsekvensene av en storm ikke nødvendigvis kan brukes som mål på hvorvidt det var riktig å sende ut et ekstremvarsel. Samfunnsmessige konsekvenser kan brukes som et slikt mål kun én vei: Dersom skadene er store; det vil rettferdiggjøre et ekstremvarsel. En tilsvarende konklusjon motsatt vei er ikke gyldig. Dersom skader uteblir, trenger det ikke bety at ekstremvarselet var uberettiget. Hensikten med et ekstremvarsel er nettopp å minimalisere skadene, og man vet ikke hvilke skader som hadde skjedd dersom man bare hadde laget et vanlig værvarsel/stormvarsel i stedet for å sette i gang ekstremvarselprosedyren.

Yrjan fikk tirsdag 17. desember stor oppmerksomhet i lokale media, og telefonpågangen var stor. Det er grunn til å tro at budskapet nådde godt ut, slik at folk var forberedt. Eksempelvis lå Hurtigruta værfast i Tromsø og mange veier var stengt på forhånd. Vi fikk mange forespørsler fra personer som var interessert i å sikre båter og andre eiendeler (f.eks. en radiomast og et hus som var under bygging). NTB intervjuet en VNN-meteorolog som oppfordret folk til å ta inn snøskuffene sine for kvelden, slik at det skulle være mulig å finne dem igjen neste morgen, hvilket ble sitert på www.nettavisen.no

Etter uværet meldte NRK Finnmark onsdag 18. desember at det ikke var meldt om skader. De skrev på sine nettsider at det hadde blåst storm, men fulgte opp med: "Ekstremværet slo likevel ikke helt til". TV2's nyhetssending onsdag morgen inneholdt innslag om enkelte trafikkproblemer. Biler hadde kjørt av veien, men det var ingen alvorlige ulykker som kunne knyttes til uværet.

Hos fylkesmennene i Troms og Finnmark var det torsdag ikke mulig å få tak i noen personer som hadde noen mening om ekstremværet. Henry Søderholm (Finnmark) var ikke på jobb, og store deler av den øvrige arbeidsstaben (for eksempel i beredskapsavdelingene) i begge fylkene var på reise. Hos fylkesmannen i Nordland svarte Ellen Nygård (beredskapsavdelingen) at folk i Vesterålen var blitt godt opplyst om stormen på forhånd, og at hun ikke hadde kjennskap til skader eller spesielle hendelser som kunne knyttes til været.

Konklusjon

NRK Finnmark konkluderte med at ekstremvarslet ikke slo "helt til". Faglig sett er dette en tvilsom konklusjon. Vinden ble som varslet, med null eller én Beauforts margin, langs hele

kysten av Vesterålen, Troms og Finnmark. Også i fjordstrøkene og i innlandet ble det observert vindstyrker som må karakteriseres som ekstreme (i betydningen "svært ytterliggående") for de aktuelle områdene. Gode eksempler er Narvik, Nordstraum i Kvænangen (begge sterk kuling), Alta, Kirkenes (begge liten storm) og for så vidt også Couvddatmohkki (27 knop – nesten stiv kuling). Uværet kom på de tidspunkter som var varslet for de forskjellige områdene. Samfunnsmessige skader uteble, men det er nettopp hensikten med ekstremvarselprosedyren.

Unni Thomsen / Olav Erikstad, Vervarslinga for Nord-Norge, 18-19. desember 2002.

Kort tillegg vedrørende aspekter som angår planverket for ekstremvarsling.

- Kystradiostasjonene i nord henvendte seg og ba om å få tilsendt ekstremvarslet, og engelsk oversettelse av samme. Kopi av varsel ble sendt, men oversettelse ble avvist, siden ekstremvarslet ikke er et havvarsel. Kuling- og stormvarsler vil harmonisere med vindstyrkene som varsles i ekstremvarslene.
- Hovedadressatene kvitterte ikke tilfredsstillende for mottak av meldingene. Ved første melding (utstedt 17.12 ca. kl 08 lokal tid) kvitterte verken HRS sør eller NVE. Ved meldingene nr. 2-6 (faser B, C og D), kvitterte NVE kun på de to siste meldinger mens HRS nord og sør kvitterte punktlig. Når det gjelder NVE så kom det frem ved oppringning fra VNN på kveldstid 17.12 at de ikke har folk på kontoret. Hjemmevakta ble kontaktet, men vedkommende kunne naturlig nok ikke bekrefte at telefaks var mottatt. Om morgenen 18.12 ble det fra NVE bekreftet at alle meldinger var mottatt i løpet av foregående kveld/natt. Ved gjennomgang av beredskapsplanen i 2001 ble det fokusert på dette og stadfestet at NVE skal være hovedadressat og derved kvittere for mottak innen fastsatt tidsfrist.

Tromsø, 8.1.2003

Helge Tangen